

รูปแบบบทความ

สมชัย บวรกิติ*

เกี่ยวกับข้อกังขาที่จะไขความต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ได้ประสบ
6 ค่อนข้างบ่อย และต่อเนื่องมาหลายปีในช่วงชีวิต ๔๐ ปี
ของการเป็นบรรณารักษ์ นับตั้งแต่เริ่มเข้าไปรับหน้าที่เป็น
บรรณารักษ์การจดหมายเหตุทางแพทย์ของแพทยสมาคมแห่ง
ประเทศไทย และตามติดด้วยสารคดีราช และอีกหลายวารสาร.
ในสมัยแรกๆ ที่เป็นบรรณารักษ์ได้รับคำวิพากษ์รุนแรงได้ตอบ
(ไม่ได้) ไปหลายครั้ง. อย่างไรก็ตามรู้สึกภูมิใจอยู่เสมอ
ที่ในปัจจุบันได้เห็นผลการกระทำเกิดประโยชน์และตราติดอยู่
ในบรรณพิภพทางแพทย์ไม่น้อย แม้ไม่เต็มร้อยก็ตาม.

มาวันนี้ได้รับคำถามเป็นลายลักษณ์จากผู้นิพนธ์ ๒ ท่าน
ในวารสารฉบับนี้ จึงขอชี้แจงอีกครั้ง. สำหรับผู้ที่ถามโดยวาจา
ก็ได้ตอบโดยวาจาไปแล้วหลายครั้ง. ผู้นิพนธ์ ๒ ท่านนี้ ไม่ขอ
ออกนาม ท้วงติงมาว่า “ในภาษาไทยไม่มีเครื่องหมายวรรคตอน
(จุลภาค และมหัพภาค); ในส่วนเอกสารอ้างอิงที่เป็นเอกสาร
ภาษาอังกฤษ ทางกองบรรณารักษ์เปลี่ยนชื่อผู้นิพนธ์คนไทย
จากชื่อภาษาอังกฤษ (ซึ่งเป็นชื่อในเอกสารจริง) มาเป็นชื่อ
ภาษาไทยนั้น ทางผู้เขียนเกรงว่าจะเกิดความลำบากแก่ผู้อ่านที่
ต้องการไปสืบค้นข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงนั้น”.

ก่อนจะอธิบายความตอบข้อกังขา ๒ ข้อนี้ ขอเล่า
เหตุการณ์สำคัญที่ได้ประสบในชีวิตบรรณารักษ์และเป็นเรื่อง
สะเทือนใจที่มีต่อความรู้สึกเป็นคนไทย (แม้โดยสัญชาติ) ของ
นักวิชาการบางท่าน. เมื่อผมเข้าไปรับหน้าที่บรรณารักษ์
จดหมายเหตุทางแพทย์ของแพทยสมาคมในสมัยนั้น ไม่เพียงแต่
วารสารออกกล่าวหลายปี นิพนธ์ในฉบับอ่านแล้วบอกไม่ถูกว่า
เป็นนิพนธ์ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เพราะมีทั้ง ๒ ภาษา

ละกัน. เพื่อนฝรั่งมาเยี่ยม ได้ขอวารสาร เขาบอกว่าเขาอ่าน
ออกแม้ไม่ได้ความ. เนื่องจากเกิดความรำคาญในการใช้ภาษา
ไทยที่เป็นลูกผสมโดยไม่จำเป็น เช่น ใช้ feces, urine, blood
แทนอุจจาระ ปัสสาวะ เลือด และเกิดความรู้สึกว่าแม่ในขณะ
นั้นมีวารสารการแพทย์ของไทยเป็นลิบๆ ฉบับ แต่มีรูปแบบ
เดียวกันหมด (ยกเว้นสารคดีราชของท่านอาจารย์หม่อมอวย
เกตุสิงห์) คือบทความเดียวมี ๒ ภาษาละกันไป น่าจะมี
วารสารการแพทย์ของไทยสักฉบับที่ใช้ภาษาอังกฤษล้วน
สามารถส่งออกไปให้คนต่างภาษาได้อ่านรู้เรื่องการแพทย์ไทย
บ้าง จึงปรับเปลี่ยนจดหมายเหตุเป็นวารสารภาษาอังกฤษ (มี
บทความย่อภาษาไทย) ก็ได้รับจดหมายพुरुสวาทเป็นร้อยฉบับ
มีใจความสำคัญว่าทรยศต่อคนไทย. แต่เพียง ๒ ปีจดหมาย-
เหตุทางแพทย์ก็ได้เข้าทำเนียบ *index medicus* ของสถาบัน
สุขภาพแห่งชาติสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการไทย
ตลอดมา. เหตุการณ์สำคัญอีกครั้งที่ติดค้างในใจถึงปัจจุบันก็
คือเมื่อเข้าไปรับหน้าที่บรรณารักษ์ต่อจากศาสตราจารย์ นาย
แพทย์อวย เกตุสิงห์ ได้รับจดหมาย (ตา) จากลูกศิษย์ของตัวเอง
เองว่าใช้ภาษาไทยวิบัติ ด้วยถ้อยคำที่ไม่ขอนำมาแจ้ง. แต่
ปัจจุบันภาษาวิบัติมากกว่าครึ่งได้ใช้กันเป็นธรรมดาในวารสาร
วิชาการแพทย์.

คงต้องอธิบายตอบคำถามเรื่องเครื่องหมายวรรคตอนใน
ภาษาไทย ซึ่งมีคนใช้น้อย เพราะนิยมใช้การเว้นวรรค ซึ่งมีหลัก
เกณฑ์การใช้ แต่มีผู้ใช้ได้ถูกต้องน้อยมาก. ผู้นำเครื่องหมาย
วรรคตอนมาใช้ในภาษาไทยคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖. เนื่องจากการเป็นบรรณารักษ์มีโอกาสได้
อ่านบทความภาษาไทยจำนวนมาก ต้องประสบกับการตีความ
เมื่อประโยคมาเชื่อมติดกันโดยเหตุผลทางเทคนิคหรืออื่นๆ

*สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน

ทำให้ความหมายแปรเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นผลร้ายต่อบทความทางวิชาการ และข้อความทางกฎหมาย จึงตัดโอกาสความผิดพลาดโดยดำเนินตามใต้เบื้องพระยุคลบาท. สำหรับผู้ใช้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน และได้อ่านการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในหน้า (๕) - (๗) จะได้รับความรู้ความเข้าใจการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในระดับหนึ่ง, และเรื่องนี้ก็มีผู้เขียนอธิบายความอยู่หลายครั้ง.

การนำชื่อผู้นิพนธ์ไทยที่เขียนบทความภาษาอังกฤษมาอ้างในบทความภาษาไทยเป็นภาษาไทยก็โดยอุดมการณ์ส่วนตัวของบรรณาธิการที่อาจเพี้ยนไปจากความคิดของคนส่วนใหญ่. โดยสัญชาติซึ่งสมควรรักชาติ ทำให้ตลอดชีวิตที่ผ่านมาผู้เขียนต้องการชูความเป็นคนไทย จนถูกต่อต้านบ่อยครั้ง. ครั้งที่เป็นบรรณาธิการสารคดีราช ได้ทำให้บทความภาษาไทยที่ลงพิมพ์ในวารสารปลอดคำต่างชาติเกือบหมดจด แม้กระทั่งตัวเลขก็เป็นเลขไทย ไม่ใช่เลขอารบิก (ความจริงเป็นเลขฮินดู) ตัวเองมีความสุขใจ. สำหรับชื่อคนไทยในบทความภาษาไทยมีที่มาด้วย

๒ มูลเหตุ. เหตุผลแรกคือได้รับความรู้สึกภูมิใจเมื่อเห็นชื่อคนไทยได้รับการอ้างอิง ซึ่งถ้าอ้างเป็นภาษาอื่น บางครั้งอ่านไม่รู้ว่าเป็นบทความของคนไทย เพราะคนไทยใช้ชื่อแขกเกือบทั้งหมดนอกจากลูกจีน. ผู้เขียนเคยส่งบทความไปลงพิมพ์ที่ประเทศอินเดียและประเทศศรีลังกา บรรณาธิการวารสารเข้าใจว่าผู้นิพนธ์เป็นแขก. อีกครั้งเป็นเรื่องฮีฮยาในศิริราช ที่แพทย์ฝึกหัดนำบทความของผู้เขียนไปแสดงในชั่วโมงวารสารสโมสร แพทย์ผู้เสนอแจ้งว่าเจ้าของบทความ คือ ดร. โบวาสกี (ยุโรปตะวันออก) และอีกครั้งหนึ่งเป็นนายแพทย์โซมาจิ (ญี่ปุ่น). ต้องเรียนว่าโดยส่วนตัวมีความสุขใจที่เห็นการอ้างอิงชื่อคนไทยชัดเจน และไม่คิดว่าเป็นความไม่ถูกต้อง เพราะเช่นการอ้างอิงเอกสารในบทความภาษาอังกฤษ คงไม่มีใครอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาไทยตามบทความเดิม. อนึ่งหากมีผู้ต้องการไปค้นเอกสารอ้างอิง (ฝรั่งคงไม่อ่านบทความภาษาไทย) คนส่วนใหญ่ จะเริ่มค้นจากชื่อวารสาร แล้วดูปีที่ และเลขหน้า คงไม่มีใครไปเริ่มค้นที่ชื่อผู้นิพนธ์ เพราะคงหาพบยาก.